

Fundacja Epikur – diagnoza, terapia i opieka nad dziećmi ze szczególnymi potrzebami. Współpraca organizacji z miastem Sosnowiec

1. Wprowadzenie

Fundacja Epikur prowadzi działania w obszarze wsparcia psychologicznego, terapeutycznego, psychiatrycznego, rozwojowego i środowiskowego. Istotną część aktywności organizacji stanowi praca z dziećmi i młodzieżą ze szczególnymi potrzebami, ich rodzinami oraz instytucjami działającymi w lokalnym systemie wsparcia. Działalność Fundacji obejmuje zarówno specjalistyczną diagnozę i terapię, jak również profilaktykę, poradnictwo, wsparcie rodzicielskie, działania grupowe i projekty społeczne realizowane we współpracy z podmiotami publicznymi i organizacjami pozarządowymi.

Jesteśmy organizacją, która prowadzi działalność w całym mieście i coraz częściej w regionie. Nasza siedziba znajduje się na ul. gen. Stefana Grota-Roweckiego.

Niniejszy materiał przedstawia kontekst społeczny i zdrowotny, w którym funkcjonuje Fundacja Epikur, zakres działań Centrum Terapii i Rozwoju EPIKUR, doświadczenia organizacji we współpracy z miastem Sosnowiec oraz możliwe obszary dalszego wykorzystania lokalnego potencjału Fundacji w systemie wsparcia dzieci i młodzieży oraz ich rodzin.

Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży jest obecnie jednym z istotnych wyzwań polityki zdrowotnej i społecznej. Kryzysy psychiczne szczególnie u młodych osób mają charakter wielowymiarowy, gdyż obejmują trudności: emocjonalne, rodzinne, szkolne, społeczne, neurorozwojowe i środowiskowe. W związku z powyższym skuteczne wsparcie wymaga łączenia działań diagnostycznych, terapeutycznych, edukacyjnych, profilaktycznych i środowiskowych.

2. Kontekst ogólnopolski: zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży

Dane ogólnopolskie wskazują na znaczne obciążenie systemu psychiatrii dzieci i młodzieży. Najwyższa Izba Kontroli podała, że liczba świadczeń psychiatrycznych udzielanych dzieciom

i młodzieży wzrosła z 1,8 mln w 2020 r. do 3,8 mln w 2022 r. Jednocześnie wzrost liczby świadczeń nie doprowadził do pełnego zaspokojenia potrzeb i do wystarczającego skrócenia czasu oczekiwania na pomoc. Według NIK w 2022 r. opieką psychiatryczną objęto jedynie 3,5% populacji dzieci i młodzieży, podczas gdy szacowane potrzeby mogły dotyczyć 9%, a według badania EZOP II nawet około 14% tej grupy.¹

Znaczącym wskaźnikiem skali kryzysu są dane dotyczące prób samobójczych. Według NIK w 2023 r. liczba prób samobójczych podejmowanych przez dzieci i młodzież była o około 150% wyższa niż w 2020 r. i przekroczyła 2,1 tys. przypadków.² Światowa Organizacja Zdrowia wskazywała natomiast, że w 2022 r. policja badała 2031 prób samobójczych osób poniżej 18. roku życia, co oznaczało wzrost o 148% względem 2020 r.³

Badanie MŁODE GŁOWY Fundacji UNAWEZA, obejmujące 184 tys. uczniów w wieku 10–19 lat, wskazało na istotne pogorszenie dobrostanu psychicznego młodzieży. W badaniu 81,9% uczniów deklaroowało, że codzienny stres ich „przerasta”, 46% miało skrajnie niską samoocenę, 39,2% myślało o próbie samobójczej, a 8,8% deklaroowało jej podjęcie.⁴ Prawie 70% badanych nigdy nie korzystało ze wsparcia psychologa w szkole ani poza szkołą.⁵

Dane krajowe pokazują, że jednym z kluczowych wyzwań jest skrócenie drogi dziecka do pomocy oraz rozwój lokalnych form wsparcia, które łączą diagnozę, terapię, pracę z rodziną i działania środowiskowe.

3. Fundacja Epikur i Centrum Terapii i Rozwoju EPIKUR

Fundacja Epikur oraz Centrum Terapii i Rozwoju EPIKUR prowadzą działania w zakresie pomocy psychologicznej, terapeutycznej, psychiatrycznej, rozwojowej i środowiskowej. W centrum zainteresowania organizacji znajdują się dzieci i młodzież ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z zaburzeniami neurorozwojowymi, trudnościami emocjonalnymi, lękowymi, depresyjnymi, społecznymi, komunikacyjnymi i sensorycznymi.

Najczęstsze zgłoszenia do Centrum dotyczą zaburzeń neurorozwojowych, w tym spektrum autyzmu i ADHD, a także fobii, depresji oraz stanów lękowych. Są to obszary wymagające wielospecjalistycznego podejścia, ponieważ trudności dziecka często ujawniają się równocześnie w rodzinie, szkole, grupie rówieśniczej i codziennym funkcjonowaniu społecznym. Zespół specjalistów współpracujących z Fundacją obejmuje psychiatrę osób dorosłych, psychiatrę dzieci i młodzieży, psychoterapeutów, terapeutów dzieci i młodzieży, terapeutów środowiskowych, terapeutów integracji sensorycznej, psychologów, logopedów, psychodietetyka, pedagogów oraz trenerów TUS i TZA. Tak zróżnicowany zespół pozwala

¹ Najwyższa Izba Kontroli, Psychiatria dziecięca do poprawki

² j/w

³ WHO Europe, Poland adopts WHO mhGAP tool

⁴ Fundacja UNAWEZA, MŁODE GŁOWY – raport z badania

⁵ j/w

na planowanie pomocy w sposób całościowy, uwzględniający zarówno diagnozę, leczenie, terapię, jak i rozwój kompetencji społecznych oraz wsparcie rodziny.

Centrum prowadzi terapię psychologiczną, psychoterapię w różnych nurtach, terapię logopedyczną, terapię pedagogiczną, terapię EEG-Biofeedback, leczenie psychiatryczne, diagnozę zaburzeń neurorozwojowych, terapię grupową, grupy Treningu Umiejętności Społecznych, Trening Zastępowania Agresji, warsztaty dla rodziców, poradnictwo rodzicielskie oraz interwencję kryzysową. Organizacja wdraża obecnie również diagnozę i terapię zaburzeń sensorycznych oraz terapię Tomatis.

Obszar działalności	Zakres działań	Znaczenie dla lokalnego systemu wsparcia
Diagnoza zaburzeń neurorozwojowych	Rozpoznawanie trudności związanych m.in. ze spektrum autyzmu, ADHD i funkcjonowaniem sensorycznym	Umożliwia wcześniejsze zaplanowanie adekwatnej pomocy dla dziecka i rodziny
Terapia psychologiczna i psychoterapia	Praca z lękiem, depresyjnością, fobiami, napięciem emocjonalnym i trudnościami relacyjnymi	Ogranicza ryzyko pogłębiania się kryzysów i konieczności interwencji w stanach ostrych
Wsparcie psychiatryczne	Konsultacja i leczenie w sytuacjach wymagających oceny medycznej	Uzupełnia deficytowy obszar psychiatrii dzieci i młodzieży
TUS, TZA i terapia grupowa	Rozwój kompetencji społecznych, komunikacyjnych i regulacyjnych	Wspiera funkcjonowanie dziecka w grupie rówieśniczej, szkole i rodzinie
Wsparcie rodzicielskie	Warsztaty, konsultacje, poradnictwo i psychoedukacja	Wzmacnia kompetencje opiekunów i zmniejsza napięcia w środowisku domowym

4. Działania realizowane we współpracy z miastem i instytucjami publicznymi

Fundacja Epikur prowadzi działania gabinetowe, środowiskowe i projektowe. Organizacja współpracuje z samorządem, instytucjami publicznymi, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, sądem, szkołami oraz partnerami finansującymi działania społeczne i zdrowotne.

Jednym z kluczowych działań jest prowadzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w dzielnicy Sosnowiec-Kalinowa. Zadanie realizowane jest jako zadanie publiczne Miasta Sosnowca w dziedzinie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Placówka działa od marca 2024 r., a obecnie ze wsparcia korzysta 49 dzieci w wieku 7–15 lat. Działanie to stanowi przykład lokalnej formy pomocy prowadzonej blisko miejsca zamieszkania dzieci, z uwzględnieniem codziennych potrzeb rozwojowych, wychowawczych i społecznych.

Fundacja realizuje również projekt „Zróbmy sobie klimat, czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu”, finansowany z Funduszy Europejskich dla Śląskiego 2021–2027. Projekt obejmuje warsztaty dla dzieci, młodzieży, seniorów, kobiet i mężczyzn, zajęcia międzypokoleniowe, inicjatywy oddolne, gry terenowe, questingi, spoty społeczne, spacer tematyczny, ekomural, tablice informacyjne i konferencje. Działania te mają wymiar

ekologiczny, społeczny i edukacyjny, a jednocześnie wzmacniają więzi lokalne, poczucie sprawczości i uczestnictwo mieszkańców.

Ponadto od roku 2023 corocznie Fundacja prowadzi zajęcia dla podopiecznych Ośrodka Kuratorskiego działającego przy Sądzie Rejonowym w Sosnowcu. Są to działania wynikające z Narodowego Programu Zdrowia w zakresie zdrowia publicznego wobec nieletnich kierowanych w ramach oddziaływań resocjalizacyjnych i profilaktycznych do ośrodków kuratorskich. Praca z tą grupą młodzieży ma znaczenie profilaktyczne i terapeutyczne, ponieważ obejmuje osoby często doświadczające wielu równoczesnych czynników ryzyka, w tym trudności rodzinnych, edukacyjnych, emocjonalnych i społecznych.

Od września 2025 r. Fundacja prowadzi także indywidualną psychoterapię i terapię psychologiczną w ramach projektu „Wsparcie dzieci i młodzieży z Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Sosnowcu”, finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Równolegle realizowane są grupy Treningu Umiejętności Społecznych dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych w Sosnowcu.

Doświadczenie organizacji obejmuje również projekt „*Mądre kroki w cyberświecie*”, dotyczący cyberprzemocy i hejtu w sieci, wsparcie psychologiczne dla kuratorów zawodowych Sądu Rejonowego w Sosnowcu, projekt autorski *Human First Tour*, projekt *Szersze Spektrum* oraz projekt *SENSOmoc* - planowany na lata 2026–2028.

Działanie lub projekt	Okres / zakres	Znaczenie społeczne
Placówka wsparcia dziennego Sosnowiec-Kalinowa	Od marca 2024 r.; 49 dzieci w wieku 7–15 lat	Stale wsparcie dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym
Zróbmy sobie klimat, czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu	Od czerwca 2024 r. do czerwca 2026 r.	Integracja społeczna, działania międzypokoleniowe, aktywizacja mieszkańców
Zajęcia dla Ośrodka Kuratorskiego przy Sądzie Rejonowym w Sosnowcu	Lata 2023–2026	Profilaktyka i wsparcie młodzieży objętej oddziaływaniami kuratorskimi/resocjalizacyjnymi
Wsparcie dzieci i młodzieży z Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Sosnowcu	Od września 2025 r.	Terapia indywidualna i grupowa dla dzieci wymagających stabilnego wsparcia
Mądre kroki w cyberświecie	2023 r.	Profilaktyka cyberprzemocy i hejtu wśród uczniów szkół średnich
SENSOmoc	2026-2028	Rozwój sprawności fizycznej i rozwój sensoryki dzieci i młodzieży

5. Znaczenie działań Fundacji dla lokalnego systemu wsparcia

Działalność Fundacji Epikur wpisuje się w kierunek nowoczesnego wsparcia dzieci i młodzieży, w którym pomoc nie ogranicza się do jednorazowej konsultacji, lecz jest wielopłaszczyznowa i obejmuje diagnozę, terapię, pracę z rodziną, rozwój kompetencji społecznych, profilaktykę i działania środowiskowe. W sytuacjach wymagających takiej formy

pomocy wsparcie jest realizowane w środowisku rodzinnym przez terapeutów środowiskowych. Tak zorganizowany model pomocy jest szczególnie istotny w przypadku dzieci ze szczególnymi potrzebami, ponieważ trudności rozwojowe i psychiczne rzadko dotyczą tylko jednego obszaru życia.

W praktyce lokalnej znaczenie mają zwłaszcza trzy funkcje - pierwszą jest funkcja diagnostyczno-terapeutyczna (obejmująca rozpoznawanie trudności i prowadzenie specjalistycznego wsparcia); drugą jest funkcja środowiskowa (polegająca na pracy blisko dziecka, rodziny, placówki opiekuńczej, szkoły lub społeczności lokalnej); trzecią jest funkcja profilaktyczna (związana z działaniami edukacyjnymi, warsztatowymi i społecznymi, które mogą ograniczać ryzyko pogłębiania się kryzysów).

Z perspektywy miasta szczególne znaczenie ma także możliwość łączenia działań finansowanych z różnych źródeł: środków samorządowych, funduszy europejskich, grantów, konkursów i środków instytucji publicznych. Doświadczenie Fundacji w realizacji projektów umożliwia prowadzenie działań zarówno bezpośrednio terapeutycznych, jak i społeczno-profilaktycznych.

6. Możliwe obszary współpracy z miastem Sosnowcem

Dotychczasowe doświadczenia Fundacji Epikur wskazują na kilka obszarów, w których organizacja może stanowić element lokalnego systemu wsparcia dzieci, młodzieży i rodzin. Obszary te obejmują zarówno działania specjalistyczne, jak i środowiskowe oraz profilaktyczne.

Obszar współpracy	Możliwa forma działania	Potencjalny efekt dla mieszkańców
Wczesna diagnoza i terapia	Pakiety diagnostyczno-terapeutyczne dla dzieci ze szczególnymi potrzebami	Szybsze rozpoznanie trudności i wcześniejsze rozpoczęcie pomocy
Wsparcie rodzin	Warsztaty rodzicielskie, konsultacje rodzinne, poradnictwo i psychoedukacja	Wzmocnienie kompetencji wychowawczych i zmniejszenie napięcia w rodzinach
Profilaktyka szkolna	Programy dotyczące lęku, depresji, cyberprzemocy, relacji rówieśniczych i regulacji emocji	Wcześniejsze wykrywanie problemów i poprawa funkcjonowania uczniów
Pieczna zastępcza	Terapia indywidualna, TUS, wsparcie psychologiczne wychowanków	Lepsze funkcjonowanie emocjonalne i społeczne dzieci w pieczy
Placówki wsparcia dziennego	Rozwój modelu lokalnej pomocy środowiskowej	Regularna pomoc dla dzieci i młodzieży, opieka i profilaktyka
Interwencja kryzysowa	Konsultacje dla dzieci, rodziców i opiekunów w sytuacjach nagłego kryzysu	Skrócenie czasu reakcji i ograniczenie ryzyka pogłębienia kryzysu

7. Podsumowanie

Fundacja Epikur posiada zasoby i doświadczenie istotne z punktu widzenia lokalnego systemu wsparcia zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w Sosnowcu. Organizacja łączy działalność diagnostyczną, terapeutyczną, psychiatryczną, środowiskową, profilaktyczną i projektową. Szczególne znaczenie ma praca z dziećmi ze szczególnymi potrzebami, rodzinami, dziećmi z pieczy zastępczej, młodzieżą objętą oddziaływaniami kuratorskimi oraz uczestnikami placówki wsparcia dziennego.

Na tle ogólnopolskich danych dotyczących przeciążenia psychiatrii dzieci i młodzieży lokalne podmioty prowadzące interdyscyplinarne działania pomocowe pełnią ważną rolę uzupełniającą wobec publicznego systemu ochrony zdrowia i pomocy społecznej. Fundacja Epikur stanowi przykład organizacji, która łączy specjalistyczną pomoc z działaniami środowiskowymi i społecznymi, odpowiadając na potrzeby dzieci, młodzieży i rodzin w miejscu ich codziennego funkcjonowania.

Dalsze wykorzystanie potencjału Fundacji w lokalnym systemie może dotyczyć w szczególności diagnozy zaburzeń neurorozwojowych, terapii psychologicznej i psychoterapii dzieci oraz młodzieży, wsparcia rodzin, prowadzenia grup TUS i TZA, działań profilaktycznych w szkołach, wsparcia dzieci z pieczy zastępczej, rozwoju placówek wsparcia dziennego oraz interwencji kryzysowej.

Źródła:

[1] [Najwyższa Izba Kontroli, Psychiatria dziecięca do poprawki](#)

[2] [WHO Europe, Poland adopts WHO mhGAP tool](#)

[3] [Fundacja UNAWEZA, MŁODE GŁOWY – raport z badania](#)

4 - Materiały własne Fundacji Epikur